

Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlama Çalışması

Sebil Ayrıl¹

Inje Üniversitesi

Eda Karacan²

Ufuk Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın temel amacı flört şiddetine yönelik olan Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması (ŞEEM) Ölçeği'nin (Diaz-Aguado ve Martinez, 2015) Türkçe'ye uyarlanması ve flört şiddeti tutumu ile ilişkisinin incelenmesidir. On maddeden oluşan ŞEEM ölçeğinin psikometrik özellikleri 375' i kadın, 198' i erkek olmak üzere toplam 573 katılımcı ile test edilmiştir. Cinsiyet değişkeni göz önüne alınarak, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri, kadın ve erkek örneklem için ayrı ayrı analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, ŞEEM ölçeğinin orijinal formundaki iki faktörlü (erkek dominantlığı ve erkeğin kadına uyguladığı yakın partner şiddeti ile şiddetin meşruluğu) yapısından farklı olarak Türkçe formunda tek faktörlü yapının uygunluk gösterdiğini ortaya koymuştur. Ölçeğin madde test korelasyon puanlarının 0.61 ile 0.77 arasında değiştiği görülmüş ve bu bulgu ölçeğin madde geçerliğine bir kanıt olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca hem kadın hem de erkek örnekleme ŞEEM ölçeği puanları ile ilişkili olduğu düşünülen flört şiddetine yönelik tutum (fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel) puanları, çelişik duygulu cinsiyetçilik (düşmanca ve korumacı) puanları ile flört şiddeti davranışı (fiziksel ve psikolojik) puanları arasındaki pozitif yönde anlamlı korelasyonlar ölçeğin ölçüt-bağlantılı geçerliğine destek sunmuştur. Bunun yanı sıra ölçek cinsiyete bağlı farklılıklar açısından ele alındığında, erkek egemenliğinin meşrulaştırılması düzeyinin kadın katılımcılara kıyasla erkek katılımcılarda daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik testi için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa = .84) ve iki-yarım güvenilirliğe bakılmıştır. Yapılan psikometrik analiz sonuçları, Türkçe' ye uyarlanan Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması Ölçeği' nin geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu ve ülkemizde şiddetin ve erkek egemenliğinin meşrulaştırılmasını genç yetişkinlerde ölçmekte kullanılmaya uygun olduğunu göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Flört şiddeti, erkek egemenliği, sistemi meşrulaştırma, toplumsal cinsiyet, ölçek uyarlama

Abstract

The main purpose of the present study is to adapt the Justification of Violence and Male Dominance Scale (Diaz-Aguado & Martinez, 2015) to Turkish and to examine its relationship with dating violence attitude. The psychometric properties of the SEEM scale consisting of ten items were tested with a total of 573 participants, 375 female and 198 male. Considering the gender variable, explanatory and confirmatory factor analyzes were analyzed separately for male and female samples. The results revealed that, unlike the two-factor structure of the scale in its original form (*male dominance and intimate partner violence by men against women, and the justification of violence*), the single-factor structure was confirmed in its Turkish version. It was observed that the item test correlation scores ranged between 0.61 and 0.77, and this finding was evaluated as evidence for the item validity of the scale. In addition, significant positive correlations between attitudes towards dating violence (physical, emotional, economic, and sexual), ambivalent sexism (hostile and benevolent), and dating violence behavior (physical and psychological) scores, which are thought to be related to SEEM scale scores in both male and female sample supported the test criterion-related validity. Moreover, when gender differences were examined it was observed that the level of justification of male dominance was higher in male participants compared to female participants. For the reliability test of the scale, the internal consistency coefficient (Cronbach's alpha=.84) and two-half reliability were examined. The results of the psychometric analysis showed that the SEEM scale, which was adapted into Turkish, is a valid and reliable measurement tool and is suitable to be used to measure the legitimation of violence and male dominance in young adults in our country.

Keywords: Dating violence, male dominance, system justification, gender, scale adaptation

Yazışma Adresi: ¹Sebil Ayrıl, Inje University, Interdisciplinary Prog, Department of Counseling Psychotherapy, Gyeongsangnam-do, South Korea, sebilayral@gmail.com, ORC-ID: 0000-0003-1681-399X

²Prof. Dr. Eda Karacan, Ufuk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Dr. Rıdvan Ege Kampüsü, Kızılcaşar mah. İncek-Gölbaşı / Ankara, ORC-ID: 0000-0002-9963-8666

Gönderim Tarihi: 01.11.2022

Kabul Tarihi: 22.03.2023

Günümüzde pek çok alanda eşitsizliğe veya adaletsizliğe rastlamak mümkün olmakla birlikte, cinsiyetler arasındaki farklar bu durumun en tipik yaşandığı durumlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsiyetçi bir yaklaşımla, bireysel farklılıkların ötesinde erkeklerin ekonomik, sosyal ve politik olarak daha üstün olması gerektiği vurgulanarak cinsiyete bağlı grup farklılıkları abartılmaktadır (Glick ve Fiske, 1996). Alanyazında cinsiyetçilik ile ilgili çalışmaların çoğu cinsiyet rollerine ilişkin kalıpyargılar, kadına yönelik olumsuz tutum ve davranışlar, namus algısı, kadına yönelik şiddet, iş ortamında kadınlara yapılan ayrımcılık gibi çeşitli konuları içermektedir (Sakallı-Uğurlu, 2003). Özellikle cinsiyete dayalı kalıpyargılar çerçevesinde kadın olmak birçok toplumda her ne kadar *nazik*, *sevecen*, *şefkatli* vb. olumlu atıflara karşılık gelse de yetkinlik açısından kadını dezavantajlı bir konuma sokmaktadır (Jost ve Kay, 2005). Bu tip kalıpyargılar nedeniyle kadınlar aile, iş ve sosyal yaşamlarında pek çok cinsiyetçi yaklaşıma maruz kalmaktadır. Kadınların cinsiyetçiliğe tepkileri ise cinsiyetçilik farkındalıklarının düzeyine bağlı olarak, var olanı pasif bir şekilde kabul etme ve onaylama durumundan, aktif olarak kolektif hareketlere katılmaya kadar değişebilmektedir (Sakallı, 2021). Ancak, dezavantajlı konumda olmalarına ve eşitsizlikten zarar görmelerine rağmen, kadınların çoğunun bu durumu kabullenerek mevcut sistemi meşrulaştırabildikleri de görülmektedir (Jost ve Banaji, 1994).

Sosyal sistemlerin olumlu sonuçları yanı sıra olumsuz sonuçlarına rağmen ne tür sebeplerle bireyin mevcut sistemi kabul ettiğine ve bu tutumu nasıl sürdürdüğüne dair açıklama *Sistemi Meşrulaştırma Kuramı* tarafından öne sürülmüştür (Jost ve Banaji, 1994). Kurama göre, birey ait olduğu grubun hiyerarşik konumundan bağımsız olarak içinde bulunduğu sistemi ve mevcut düzeni sürdürme eğilimindedir (Jost ve Banaji, 1994). Sistemin meşrulaştırılması bireyde mevcut politik, ekonomik ve sosyal düzenin adil olduğu inancını oluşturmada ve güvende hissetme ihtiyacını doyurmaktadır (Jost ve Hunyady, 2005). Bununla birlikte, eşitsizliklerin içselleştirilmesini, çelişkinin azalmasını ve statükonun rasyonelleştirilmesini sağlamaktadır (Jost ve Hunyady, 2002). Statükonun rasyonelleştirilmesi hem avantajlı hem de dezavantajlı statüde yer alan grup üyeleri için geçerlidir. Oysa meşru olarak algılanan düzen her zaman her grup için olumlu sonuçlar doğurmamaktadır. Avantajlı statüye sahip grup üyeleri, kendileri için olumlu sonuçları olan sistemi meşru olarak görmektedir. Ancak dezavantajlı statüye sahip grup üyeleri sosyal sistemlerin faydalarından en az şekilde yararlanmalarına ve sistemin olumsuz çıktılarına daha çok maruz kalmalarına rağmen sistemi meşru görme ve statükoyu sürdürme eğiliminde olabilmektedirler (Henry ve Saul, 2006; Jost ve ark., 2004). Dezavantajlı statüdeki grup üyeleri, olumsuzlukların

sorumluluğunu sistem yerine kendi eksikliklerine yükledikleri belirtilmektedir (Jost ve ark., 2001). Bir başka deyişle her iki grup üyeleri de kendi açılarından sistem olumlu olsun ya da olmasın statükoyu sürdürmektedir (Jost ve Hunyady, 2005). Bunun nedeni ise sistemdeki düzenin kaçınılmaz ve değiştirilmesi zor olarak algılanmasıdır (Kay ve ark., 2002).

Sistemi Meşrulaştırma Kuramı'na göre sistemim meşrulaştırılmasına hizmet eden birçok ideoloji bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, adil pazar ideolojisi, ekonomik sistemi meşrulaştırma, sosyal baskınlık yönelimi, sağ kanat yetkencilik, politik muhafazakârlık, eşitliğe karşı olma, adil dünya inancı ve korumacı cinsiyetçiliktir (Jost ve Hunyady, 2005). Buna yönelik olarak alanyazında muhafazakâr görüşe sahip bireylerin, liberallere göre eşitsizliği daha fazla rasyonelleştirdiği ve içselleştirdiği belirtilmektedir (Napier ve Jost, 2008). Bir diğer çalışma ise düşük statüdeki katılımcıların kendilerini dezavantajlı duruma sokan politik sistemi, yüksek statüdeki katılımcılara göre daha çok desteklediğini göstermektedir (Henry ve Saul, 2006). Bir başka çalışma sonucuna göre ise sağ politik görüşe sahip katılımcıların sistemin meşrulaştırılması düzeylerinin, sol görüşe sahip katılımcılara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Dirilen-Gümüş, 2011). Sistemi Meşrulaştırma Kuramı'nı kullanarak alanyazında yapılan birçok araştırmada, sistemin meşru olarak algılanma düzeyinin cinsiyete ve yaşa bağlı olarak da değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Buna göre, kadınların sistemi meşru algılama düzeylerinin erkeklerden daha düşük olduğu (Koskos Gürel, 2019; Yıldırım ve Akgün, 2013) ve yaşın artması ile sistemi meşrulaştırma güdüsünün de arttığı belirtilmektedir (Koskos Gürel, 2019).

Dış-grup yanlılığı sosyal eşitsizlikleri meşrulaştırmanın yollarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dış-grup yanlılığı bireyin aidiyeti bulunmayan bir başka dış grubu kendi iç-grubuna tercih ettiği ve o gruba karşı yakınlık hissettiği anlamına gelmektedir. Giderek artan bir araştırma grubu, dış grup yanlılığının özellikle düşük statüli grupların üyeleri arasında yaygın olduğunu vurgulamaktadır (Jost ve ark., 2004; Jost ve ark., 2001; Mullen ve ark., 1992). Mullen ve arkadaşlarının (1992) laboratuvarında gerçekleştirdiği deneysel çalışmanın sonuçlarına göre, yüksek statüdeki katılımcılarda iç-grup yanlılığı görülürken, düşük statüdeki katılımcıların %85'inde dış-grup yanlılığı görülmüştür. Düşük statüdeki bu katılımcıların görüşüne göre, dış-grup üyeleri kendi iç-grup üyelerinden daha zeki, daha çalışkan ve daha olumlu özelliklere sahiptir. Mullen ve arkadaşlarının (1992) çalışmasının sonuçlarını göz önüne alarak, Jost ve Banaji (1994) düşük statüdeki çoğu grubun kendilerinin düşük konumunu meşru gördükleri argümanını öne sürmüştür. Düşük statüdeki bireylerin iç-gruplarının benlik saygısını ve grup üyeleri arası dayanışmayı yükseltmek yerine mevcut sis-

temdeki eşitsizlikleri meşru kılma, hatta teşvik etme tarafları olduklarını belirtmişlerdir. Sonrasında Jost (2001) iç-grup ve dış-grup yanlılığını incelediği çalışmasında, yüksek sosyo-ekonomik statüye ve yüksek başarı seviyesine sahip olma koşuluna atanan katılımcıların diğer katılımcılara göre daha başarılı olmalarının altında yatan sebebi açıklarken iç-grubu pozitif cümlelerle ifade ederek iç-grup yanlılığı yaptıklarını, buna karşın dış-grubu negatif cümlelerle tanımladıklarını belirtmektedir. Öte yandan, düşük sosyo-ekonomik duruma atanan ve düşük başarıya sahip olma koşulundaki katılımcıların ise bu durumu kendi iç-gruplarının negatif özelliklerinden kaynaklandığına yönelik açıklamalarda buldukları ve başarılı durumdaki dış-grubu pozitif cümlelerle yorumladıkları görülmüştür. Bu doğrultuda Sistemi Meşrulaştırma Kuramı'na göre dış-grup yanlılığı sistemdeki eşitsizliklerin içselleştirilmesi ve mevcut durumun devamlılığını sağlayan bir yanlılık olarak değerlendirilmektedir (Jost ve ark., 2004). Dolayısıyla, dış-grup yanlılığı hem dış-grubu pozitif olarak algılama motivasyonu hem de toplumsal eşitsizlikleri içselleştirmenin bir yolu olarak görülmektedir. Öyle ki, düşük statülü grup üyeleri dış-grup yanlılığını açık-örtük, niteliksel, davranışsal, duygusal ve bilişsel tüm ölçüm araçlarında görülmektedir (Jost, 2001; Jost ve ark., 2004).

Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması ve Flört Şiddeti

Birçok toplumda sosyal rol ve kimlikler bağlamında kadının zayıf, erkeğin ise güçlü ve kadınlar üzerinde otorite sürdürdüğü bir toplum düzeni bulunmaktadır (Butler, 1999). Bu cinsiyetçi tutumlar ve davranışlar, kadına yönelik şiddet, cinsel taciz gibi çok açık saldırgan davranışlarla görülebilmektedir. Yakın partner şiddeti ile ilgili araştırmalar, erkekler tarafından kadınlara uygulanan duygusal istismar, çevresinden soyutlama, tehdit, yıldırma, küçümseme ve fiziksel istismar gibi durumların temel olarak kadın üzerinde bir kontrole sahip olma ve kadınlar üzerinde egemenlik kurma gayesine dayandığını vurgulamaktadır (Graham-Kevan ve Archer, 2003; Hearn, 1998).

Türkiye'de bu durum ayrıca namus kültürü adı altında erkeğin temel görevinin ailenin onurunu korumak ve özellikle kadının cinsel davranışlarını kontrol etmek olarak değerlendirilmektedir (Sakallı Uğurlu ve Akbaş Uslu, 2013). Aksi bir durum ortaya çıktığında ise, erkek gerekli eylemleri yaparak ailenin onurunu ve namusunu koruma görevini üstlenmekte ve bu durum sonucunda erkeğin kadına uyguladığı şiddet karşısında kadın kendini suçlayarak durumun meşru olduğu algısını savunmaktadır (Efe ve Ayaz, 2010). Ayrıca, böyle durumlarda kadınların erkek tarafından korunup kollanmaya yönelik olumlu tutumlar sergiledikleri belirtilmektedir (Sakallı-Uğurlu, 2008). Sistemi meşrulaştırma kuramı çerçevesinde kadına yönelik şiddeti ele alan Işık (2008), erkek

katılımcıların kadın katılımcılara göre erkeğin kadına namusu koruma amacıyla uyguladığı şiddeti meşru görme puanlarının daha yüksek olduğunu bulgulamıştır.

Sistemi Meşrulaştırma Kuramı'nda bahsedilen ideolojilerden bazıları özellikle kadına yönelik şiddet ile ilişkili bulunarak kadınları dezavantajlı konuma sokmaktadır (Joseph ve ark., 2013; Jost ve ark., 2004). Kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran ideolojiler çerçevesinde ele alınabilecek olan kavramlardan birisi *adil dünya inancı*dir. Bu kavram insanların başlarına geleni kendi hak ettiği inancına dayanmaktadır. Teoriye göre dünya güvenilir ve adil bir yer olarak algılanmaktadır ve "kötü şeyler kötü insanların başına gelmektedir" (Lerner, 1965). Bu inanca göre kadın şiddetini meşru kılan bazı kalıpyargılar kullanılmaktadır (Lerner, 1980). Adil dünya inancı güçlü olan bireylerde tecavüz mağdurlarının başına gelen olumsuz durumdan sorumlu oldukları inancına rastlanmıştır. Dolayısıyla, adil dünya inancı yüksek olan bireylerde kadına yönelik şiddeti meşru görme seviyesi de yüksektir (Sakallı-Uğurlu ve ark., 2007). Bu ideoloji aynı zamanda Glick ve Fiske (1996) tarafından önerilen Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik (hem düşmanca hem de korumacı) ile de ilişkili bulunmuştur (Jost ve Kay, 2005).

Sistemi Meşrulaştırma Kuramı'nda bahsedilen, kadın erkek eşitsizliğini doğuran ideolojilerden bir diğeri ise *tamamlayıcı inançlardır*. Tamamlayıcı inançlar "zengin ama mutsuz", "fakir ama mutlu" gibi ifadeler aracılığıyla bireyin karşılaştığı olumsuzluklar ve sosyal eşitsizliklere karşı kendini savunma mekanizmasıdır. Bu ifadeler sayesinde, birey adalet ihtiyacını karşılamakta ve mevcut sistemi sürekli kılmaktadır (Kay ve Jost, 2003). Birey bu şekilde sosyal yaşantıda bir denge olduğu inancını savunmaktadır (Jost ve Kay, 2005). Tamamlayıcı inançlar sayesinde sistemdeki her grubun hem avantajlı hem de dezavantajlı özellikleri olmasına karşın, tüm sosyal sistemlerin adil ve dengeli olduğu düşünülmektedir (Jost ve Kay, 2005; Kay ve ark., 2005). Sosyal eşitsizlikleri desteklemenin kısa süreli bilişsel yararları sonucunda, mevcut düzene karşı çıkma eğilimi de git gide azalmaktadır (Joseph ve ark., 2013). Sistemin rasyonel olduğu inancı, kadınların maruz kaldıkları olumsuz durumları hak ettiklerine, erkeklerin baskın ve üst konumda; kadınlarınsın ezilen ve düşük statüde olduğuna dair inanışları oluşturmaktadır (Chapleau ve Oswald, 2014; Jost ve Kay, 2005). Kişi sosyal sistemlerin sonuçları nedeniyle stres yaşadığında, bu durumu bir bilişsel uyumsuzluk olarak yaşayabilmektedir. Bu olumsuz durumu ortadan kaldırmak veya stresi en aza indirmek amacıyla bireyin bazı bilişsel stratejiler kullanması gerekmektedir. Bu bilişsel stratejiler kısa vadede stres duygusunu ve sisteme duyulan ahlaki öfkeyi azaltmaya yaramakla birlikte, uzun vadede statükonun devamlılığını sağlamakta ve karşıt görüşlerin oluşmasına engeller koymaktadır (Jost

ve ark., 2004). *Korumacı cinsiyetçilik* de tamamlayıcı inanç sisteminde yer alan tamamlayıcı cinsiyet kalıpyargılarının bir sonucudur (Jost ve Hunyady, 2005). Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı'na (Glick ve Fiske, 1996; 1997) göre iki tür cinsiyetçilik vardır; düşmanca cinsiyetçilik (hostile sexism) ve korumacı cinsiyetçilik (benevolent sexism). Düşmanca cinsiyetçilik kadına yönelik açık, olumsuz ve esnek olmayan tutumları içeren, kadının erkeğe göre daha düşük bir seviyede olduğunu savunan cinsiyetçilik türüdür. Korumacı cinsiyetçilik ise bir yandan açık bir biçimde kadının korunması ve sevilmesi gibi olumlu tutumlarla ifade edilse de diğer yandan üstü kapalı şekilde kadının erkeğe göre düşük bir seviyede olduğunu ve korunmaya muhtaç olduğunu ileri sürmektedir. Geleneksel kadın rollerini idealize etmek amacıyla düşmanca cinsiyetçi tutuma göre koruyucu cinsiyetçilik daha ılımlı ifadeler içermektedir (Glick ve Fiske, 1996; 1997). Kadınlara yönelik korumacı cinsiyetçi kalıpyargılar, kadın hakkında pozitif ifadeler barındırıyor gibi görünse de onu güçsüz ve korunmasız konuma sokmaktadır (Glick ve ark., 2000; Jost ve Kay, 2005). Kadının "anaç ama zayıf", erkeğinse "duygusal olarak yetersiz ama başarılı" olduğu gibi cinsiyet kalıpyargıları korumacı cinsiyetçiliğe hizmet etmektedir (Kay ve ark., 2005). Sakallı'nın (2021) cinsiyetçiliğe yönelik kadınların tepkilerini ele aldığı derleme çalışmasında, cinsiyetçiliğin farkında olma ve pasiflik/aktiflik boyutlarına bağlı olarak üzere cinsiyetçiliğe verilen tepkileri dört ayrı kısımda özetlemiştir. Buna göre, *kabullenme ve meşrulaştırma* boyutunda bireyin cinsiyetçilik farkındalığı yok ya da düşük iken, cinsiyetçi tutum ve davranışlara tepkisi pasiftir. Bu boyutta kadınlar yaşadıkları cinsiyetçiliğin farkına varmayabilirler ya da cinsiyetçilik farkındalıkları tepki vermelerine yetecek düzeyde olmayabilir. Sistemi meşrulaştırma eğilimleri ve cinsiyetçilik düzeyleri nedeniyle maruz kaldıkları cinsiyetçi tutum ve davranışların, toplumun düzeninde yer alması ve değiştirilmemesi gerektiğine inanmaktadırlar. Bu bireylerin cinsiyetçilik farkındalıkları sonradan oluşabilir ya da farkındalık düzeyleri artabilir ancak halen cinsiyetçi düzene tepki göstermemeye devam edebilirler. *Kendini suskunlaştırma* boyutunda bireyin cinsiyetçilik farkındalığı vardır ancak cinsiyetçiliğe tepkisi pasiftir; yani negatif duygular karşısında harekete geçmemektedir. Cinsiyetçilik farkındalığı zamanla oluşan ya da farkındalığı zamanla artan kadınların bazıları cinsiyetçi tutumları desteklemeseler bile toplumsal kuralların etkisiyle tepki göstermekten kaçınabilirler yani kendilerini suskunlaştırabilirler. *Yüzleşme* boyutunda bireyin cinsiyetçilik farkındalığı vardır ve cinsiyetçiliğe bireysel olarak doğrudan yani aktif şekilde karşı koymaktadır. Cinsiyetçilik farkındalığı yüksek olan kadınların bazıları duygularının cinsiyetçi tutumlar tarafından zedelendiği algısına sahip

olduklarında bu durumla aktif şekilde yüzleşebilirler. *Kolektif hareketlerde bulunma* boyutunda ise bireyin cinsiyetçilik farkındalığı yüksektir ve cinsiyetçiliğe karşı bir grup aracılığıyla aktif şekilde karşı koymaktadır. Cinsiyetçilik farkındalığı yüksek olan ve cinsiyetçilikle yüzleşen kadınlar bu bireysel yüzleşme hareketini kendi dahil olduğu grup adına yapmaya başlarsa bu durum kolektif harekete dönüşebilmektedir (Sakallı, 2021).

Özellikle yakın partner ilişkilerinde erkeklerin uyguladığı şiddeti ve sorunların çözümü adına başvurulan şiddetin meşru olduğu inancına yönelik ülkemizde spesifik bir ölçüm aracının olmadığı görülmüştür. Ancak son yıllarda ülkemizde gerçekleşen kadına yönelik şiddet olaylarının artışı ve etkileri göz önüne alındığında, bu konunun ele alınmasının önemi artmıştır. Özellikle, son yıllarda kadına yönelik şiddeti ele alan çalışmalar incelendiğinde özellikle kadın cinayetlerine ilişkin durumun yıllara göre artış gösterdiği ve cinayetlerin %57 oranında mağdurların eşleri veya sevgilileri tarafından işlendiği bilgisine ulaşılmıştır (Avcı ve Küpeli, 2020). Ülkemizde her ne kadar Ekonomik Sistemi Meşrulaştırma Ölçeği (Jost ve Thompson, 2000) ve Cinsiyet Temelli Sistemi Meşrulaştırma Ölçeği (Jost ve Kay, 2005) gibi meşruluğu ölçen ölçeklerin Türkiye adaptasyonları olsa da doğrudan şiddetin meşruluğunu ölçen bir ölçeğe rastlanılmamıştır. Dolayısıyla, bu çalışmada Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması Ölçeği'nin (Diaz-Aguado ve Martinez, 2015) Türkçe'ye uyarlamasının yapılması ve bu ölçeğin psikometrik özelliklerini romantik ilişki içerisinde olan kadın ve erkekler açısından incelenmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Yöntem

Yazar Notu: Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurulu'nun 28.04.2021 tarihli 2021/45 sayılı kararı ile etik açıdan uygunluk belgesi alınmıştır.

Katılımcılar

Araştırmaya 18-35 yaş aralığında (Ort. = 26.42, S = 4.88) en az bir yıldır flört ilişkisi içerisinde olan bireyler katılmıştır. Çalışmaya katılanların 375'i kadın (%65.4) ve 198'i erkek (%34.6) olmak üzere toplamda 573'tür. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması (ŞEEM) Ölçeği (The Justification of Violence and Male Dominance Scale)

Erkek egemenliğini, yakın partner ilişkilerinde erkeklerin uyguladığı şiddeti ve sorunların çözümü adına

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

		Kadın		Erkek	
		N	%	N	%
Yaş	18-25 arası	191	50.9	74	37.4
	26 ve üzeri	184	49.1	124	62.6
İlişki Süresi	1-3 yıl arası	240	64.0	107	54.0
	4 yıl ve üzeri	135	36.0	91	46.0
Medeni Durum	Bekâr	287	76.5	118	59.6
	Evli	88	23.5	80	40.4
Eğitim Düzeyi	Lise ve Öncesi	19	5.1	57	28.8
	Üniversite Öğrencisi	120	32.0	30	15.2
	Üniversite Mezunu	162	43.2	84	42.4
	Lisansüstü Dereceli	74	19.7	27	13.6
Partner Eğitim Düzeyi	Lise ve Öncesi	37	9.9	52	26.3
	Üniversite Öğrencisi	95	25.3	33	16.7
	Üniversite Mezunu	188	50.1	77	38.9
	Lisansüstü Dereceli	55	14.7	36	18.2
Meslek	Öğrenci	141	37.6	59	29.8
	İşsiz veya Ev Hanımı	62	16.5	10	5.1
	Çalışan	172	45.9	129	65.2
Partnerin Mesleği	Öğrenci	93	24.8	54	27.3
	İşsiz veya Ev Hanımı	19	5.1	42	21.2
	Çalışan	263	70.1	82	41.4
Sosyoekonomik Statü	Düşük veya Ortanın Altı	80	21.3	35	17.7
	Orta	186	49.6	107	54.0
	Ortanın Üstü veya Yüksek	109	29.1	56	28.3
Yaşadığı Yer	Köy-kasaba	17	4.5	12	6.1
	Şehir	99	26.4	65	32.8
	Büyükşehir	259	69.1	121	61.1
Ailenin Tutumu	Demokratik	116	30.9	82	41.4
	Diğer (otoriter, ilgisiz, muhafazakâr vb.)	259	69.1	112	56.6
Aile İçi Şiddete Tanıklık	Hiç tanık olmama	191	50.9	113	57.1
	Az veya çok tanık olma	184	49.1	85	42.9
İlişki Memnuniyeti	Çok Memnun veya Memnun	197	52.5	84	42.4
	Kararsız	79	21.1	23	11.6
	Memnun Değil	99	26.4	34	17.2

başvurulan şiddetin meşru olduğu inancını ölçen Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması Ölçeği, Diaz-Aguado ve Martinez (2015) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 10 maddeden oluşmakta olup, 4'lü Likert tipi (0 = Kesinlikle Katılmıyorum, 3 = Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır. Bu ölçek için alınabilecek en düşük puan 0 ve en yüksek puan 30'dur. Alınan puan arttıkça bireyin yakın partner ilişkilerinde erkeklerin uyguladığı şiddetin meşru olduğu inancını destekleyen bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçekte 'Evde meydana gelen şiddet bir aile meselesidir ve aile içinde tutulmalıdır.', 'Seni inciten birine vurmak kabul edilebilir.' ve 'Bir kadın partneri tarafından istismara uğradıysa, onu kıskırtacak bir şey yapmış olmalıdır.' gibi maddeler yer almaktadır. Ölçek 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte bulunan 7 madde erkek dominantlığını ve erkeğin kadına uyguladığı yakın partner şiddetini ölçerken, 3 madde ise problem çözümünde kullanılan şiddetin meşruluğunu ölçmekte kullanılmaktadır. Ölçek geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı erkek dominantlığı ve erkeğin kadına uyguladığı yakın partner şiddeti alt boyutu için .76 ve şiddetin meşruluğu için .77 olarak bulunmuştur (Diaz-Aguado ve Martinez, 2015). Ölçek standart çeviri-tekrar çeviri yöntemi ile yazarlar tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

Flört Şiddeti Tutum Ölçeği

18 yaş üstü yetişkin bireylere uygulanabilen, flört şiddetine yönelik tutumlarını ölçmeyi amaçlayan Flört Şiddeti Tutum Ölçeği, Terzioğlu ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 28 maddeden oluşmakta olup, ölçekte 5'li Likert Tipi (1 = Kesinlikle katılmıyorum, 5 = Tamamen katılıyorum) kullanılmıştır. Ölçeğin 23 maddesi (1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 28) ters yönde puanlanmaktadır. Bu ölçek için alınabilecek en düşük puan 28 ve en yüksek puan 140'tur. Alınan puan arttıkça bireyin flört şiddetine yönelik tutumları desteklediğini göstermektedir. Ölçekte 'Kız /erkek arkadaşlığında şiddet karşılıklı saygının olmadığı bir göstergesidir.', 'Kız/erkek arkadaşlığında namus ve ahlak kurallarına uyulmaması fiziksel şiddet nedeni olabilir.' ve 'Kızlar, erkek arkadaşının her istediğini yapmalıdır.' gibi maddeler yer almaktadır. Ölçek genel, fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. 1-5. madde aralığındaki maddeler Genel Şiddet Alt Boyutunu, 6-10. madde aralığı Fiziksel Şiddet Alt Boyutunu, 11-16. madde aralığı Duygusal Şiddet Alt Boyutunu, 17-21. madde aralığı Ekonomik Şiddet Alt Boyutunu, 22-28. madde aralığı Cinsel Şiddet Alt Boyutunu ölçmektedir.

Flört Şiddeti Tutum Ölçeği alt boyutları için bu çalışmada yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı Genel Şiddet Alt Boyutu için

.62, Fiziksel Şiddet Alt Boyutu için .74, Duygusal Şiddet Alt Boyutu için .83, Ekonomik Şiddet Alt Boyutu için .70 ve Cinsel Şiddet Alt Boyutu için .69 olarak bulunmuştur. Güvenirlik katsayısının .70'in üzerinde olması gerektiğinden (De Vellis, 2012) Genel Şiddet Alt Boyutu sonuçları araştırmaya dahil edilmemiştir.

Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği (The Revised Conflict Tactics Scale; CTS2)

Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği, Straus (1979) tarafından geliştirilmiş ve 1996'da yeniden gözden geçirilmiştir (Straus ve ark., 1996). Temel olarak flört eden, beraber yaşayan veya evli çiftlerin, birbirlerine karşı ne derecede şiddet gösterdiklerini, mantık ve uzlaşma becerilerini karşılaştıkları sorunlarda nasıl kullandıklarını tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek 78 maddeden oluşmakta olup, ölçekte 8'li Likert tipi (0 = Hiç, 1 = 1 kez, 2 = 2 kez, 3 = 3-5 kez, 4 = 6-10 kez, 5 = 11-20 kez, 6 = 20'den fazla, 7 = Son 1 yıldan daha önce) kullanılmaktadır. Ölçeğin puanlaması yapılırken yaygın olarak kullanılan yöntem "prevelans" belirlenmedir. Buna göre, son bir yıl içinde en az bir kez ya da daha fazla şiddet davranışını uygulamış olma veya şiddet davranışına maruz kalma durumu ele alınmaktadır. Bunun için şiddet davranışının varlığı veya yokluğu dikkate alınacak şekilde 0 ve 7 yanıtları "HAYIR=0" olarak puanlanırken, 1 ve 6 arasındaki yanıtlar "EVET=1" olarak puanlanmaktadır. Ölçek toplam puan üzerinden değerlendirilmemektedir. Ölçekte 'Erkek/kız arkadaşına tokat attım.', 'Erkek/kız arkadaşımı kötü bir sevgili olmakla suçladım.' ve 'Erkek/kız arkadaşım üzmem için bir şey yaptım.' gibi maddeler bulunmaktadır. Ölçekteki otuz dokuz madde şiddet uygulamayı, diğer otuz dokuz madde ise şiddete maruz kalmayı değerlendirmektedir, ters yönlü puanlamayı gerektiren hiçbir madde bulunmamaktadır. Ölçekte uzlaşma, psikolojik şiddet, fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve yaralanmayı değerlendiren 5 alt boyut bulunmaktadır (Straus ve ark., 1996). Bu çalışmada bireyin uyguladığı psikolojik şiddet ve fiziksel şiddet alt boyutları kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Aba ve Kulakaç (2016) tarafından yapılmış ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı genel ölçek için .92 ve alt ölçekler için .76 ile .89 arasında bulunmuştur (Aba ve Kulakaç, 2016). Bu çalışmada ise ölçek için yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı Psikolojik Şiddet Alt Boyutu için .74 ve Fiziksel Şiddet Alt Boyutu için .88 olarak bulunmuştur.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (Ambivalent Sexism Scale)

Düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliği ölçmekte kullanılan Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 22 madde-

den oluşmakta olup, ölçekte 6'lı Likert tipi (1 = Tamamen Karşıyım, 6 = Tamamen Katılıyorum) kullanılmıştır. Bu ölçek için alınabilecek en düşük puan 22 ve en yüksek puan 132'dir. Alınan puan arttıkça bireyin düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliği destekleyen bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçekte 'Kadınlar çok çabuk alınırlar.', 'Bir felaket durumunda kadınlar erkeklerden önce kurtarılmalıdır.' ve 'Erkekler kadınsız eksiktirler.' gibi maddeler yer almaktadır. Ölçek düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik olmak üzere 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin yüksek olduğunu göstermektedir (Glick ve Fiske, 1996). Bu ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Sakallı-Uğurlu (2002) tarafından yapılmış ve iki alt ölçek için bulunan Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı düşmanca cinsiyetçilik için .87 ve korumacı cinsiyetçilik için .78'dir. Test-tekrar test güvenilirliği ise .87 değerindedir (Sakallı-Uğurlu, 2002). Bu çalışmada ölçek alt boyutları için bulunan Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları düşmanca cinsiyetçilik için .93 ve korumacı cinsiyetçilik için .92'dir.

Demografik Bilgi Formu

Araştırmanın değişkenleriyle ilişkili olarak anketin ilk bölümünde katılımcılardan cinsiyet, yaş, flört ilişkisinin süresi, medeni durum, eğitim düzeyi, partnerin eğitim düzeyi, mesleği, partnerin mesleği, sosyoekonomik düzeyi, yaşamının çoğunun geçirildiği yer, aile yapısı, aile içi şiddete tanık olup olmama durumu, içinde bulunulan romantik ilişkiden memnuniyet düzeyi ve çaresizlik düzeyi ile ilgili sorular sorulmuştur.

İşlem

Anket uygulama aşamasından önce Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurulu'nun 28.04.2021 tarihli 2021/45 sayılı kararı ile etik açıdan uygunluk belgesi alınmıştır. Araştırmadaki katılımcılar gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmaya katılmıştır. Katılımcılara uygulama öncesinde Bilgilendirilmiş Onam Formu doğrultusunda araştırmanın amacı ve ölçekler ile ilgili bilgi verilmiş ve araştırmaya katılım onayları alınmıştır. Katılımcılara tek oturumda bir dizi anket çevrimiçi olarak uygulanmıştır.

Bulgular

ŞEEM Ölçeği'nin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

İlk olarak ŞEEM ölçeğinin 10 maddesi üzerinde Varimax yöntemiyle döndürmeli faktör analizi yapılmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri (.88) verinin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Faktör sayısı kararı, özdeğerler, açıklanan varyans oranı, gü-

venirlik değerleri ve özdeğerlerin grafik dağılımı incelenerek verilmiştir. Faktör sayısı sınırlanmadan yapılan ilk faktör analizi sonuçları, toplamda varyansın %57'sini açıklayan ve özdeğerleri 1'in üzerinde olan 2 faktöre işaret etmiştir. Bu bileşenler varyansın sırayla %47'sini ve %10'unu açıklamaktadır. Cattell's scree testi sonuçları incelendiğinde tek faktörlü bir boyuttan olduğu ve toplam puan ile açıklanabileceğini görüldüğünden (bkz. Şekil 1) daha ileri analiz için tek bileşenin tutulmasında karar kılınmıştır. Bir bileşenli çözüm varyansın toplam %47'sini açıklamaktadır. Faktör yükleri incelendiğinde en düşük faktör yükünün .59 ve en yüksek faktör yükünün .76 olduğu görülmüştür. Bulunan tek faktörün Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .86'dır (bkz. Tablo 2).

Ölçek yapısındaki olası cinsiyet farklılığını incelemek amacıyla, açıklayıcı faktör analizi kadın ve erkek örneklem için ayrı ayrı ele alınmıştır. Faktör sayısı sınırlanmadan yapılan ilk faktör analizi sonuçları incelendiğinde kadın örnekleme toplam varyansın %61'ini açıklayan ve özdeğerleri 1'in üzerinde olan 3 faktöre işaret etmiştir. Bu faktörlerin ilki varyansın %41'ini, ikincisi %10'unu ve üçüncüsü varyansın %10'unu açıklamıştır. Benzer şekilde erkek örnekleme de toplamda varyansın %65'ini açıklayan ve özdeğerleri 1'in üzerinde olan 3 faktöre işaret etmiştir. Bu faktörlerin ilki varyansın %42'sini, ikincisi varyansın %11'ini, üçüncüsü ise varyansın %10'unu açıklamıştır. Faktör sayısı öncelikle ölçeğin orijinal yapısında iki faktör olduğundan iki faktörle sınırlandırılarak yinelenmiştir. Kadın örnekleme ilk faktör varyansın %41'ini ve ikinci faktör %10'unu açıklarken; erkek örnekleme ilk faktör varyansın %42'sini ve ikinci faktör %11'ini açıklamaktadır. Her iki örnekleme de Cattell's scree testi sonuçlarının tek faktörlü bir yapıyı işaret etmesi (bkz. Şekil 1) ve ayırt edici bir şekilde maddelerin iki faktöre yüklenmeyip, bazı maddelerin her iki faktörde de .35-.40 üzerinde yüklandikleri dikkate alınarak tek faktörle sınırlandırılarak analiz yenilenmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi, yapılan faktör analizleri hem kadın hem de erkek örnekleme için tek boyutlu çözümü desteklemiş ve tek faktör toplam varyansın kadınlarda %41'ini, erkeklerde ise %42'sini açıklamıştır. Faktör yükleri incelendiğinde kadın örnekleme en düşük faktör yükünün .46 ve en yüksek faktör yükünün .78; erkek örnekleme en düşük faktör yükünün .56 ve en yüksek faktör yükünün .78 olduğu görülmektedir. Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı kadın örnekleme için .80 ve erkek örnekleme için ise .84'tür.

Ölçekteki her bir maddenin puanı ile ölçeğin toplam puanı arasında en az .30'un üzerinde korelasyonların olması, aynı boyutta ölçme yaptıklarını göstermektedir (Büyüköztürk, 2010; Tezbaşaran, 1997). Bu doğrultuda madde-toplam korelasyonları ile gerçekleştirilen analiz sonucunda, ŞEEM ölçeğinin toplam puanı ile her

Tablo 2. ŞEEM Ölçeği'nin Faktör Yapısı ve Faktör Yükleri

Madde	Faktör Yükleri			Madde toplam test puan korelasyonu (Tüm örneklem)
	Tüm örneklem	Kadın	Erkek	
1. Evde meydana gelen şiddet bir aile meselesidir ve aile içinde tutulmalıdır.	.61	.46	.60	.64**
2. Bir kadın partneri tarafından dövüldüğü halde partnerini terk etmiyorsa, bu kesinlikle o kadının ilişkisinde tamamen mutsuz olmadığı içindir.	.65	.58	.58	.67**
3. Seni inciten birine vurmak kabul edilebilir.	.59	.60	.59	.63**
4. Patronun kim olduğunu bildirmek için birini tehdit etmek doğrudur.	.75	.67	.78	.71**
5. Eşinden veya partnerinden şiddet gören bir kadın, çocukları uğruna onu polise ihbar etmemelidir.	.66	.61	.65	.62**
6. Bir baba, ailenin patronu olduğunu göstermelidir.	.76	.71	.68	.77**
7. Bir erkek ve bir kadın arasındaki ilişkinin yolunda gitmesi için, kadının erkekle çatışmaktan kaçınması gerekir.	.70	.52	.71	.72**
8. Bir kadın partneri tarafından istismara uğradıysa, onu kışkırtacak bir şey yapmış olmalıdır.	.76	.78	.68	.71**
9. Size ait olan bir şey alınmışsa, alan kişiye saldırmak kabul edilebilir.	.64	.66	.56	.67**
10. Karısı veya kız arkadaşı kendisinden ayrılmaya karar verdiğini belirttiğinde, bir erkek eşine veya partnerine saldırmakta haklıdır.	.68	.71	.62	.61**
Açıklanan Toplam Varyans	%47.01	%41.10	%42.69	
Cronbach's Alpha	.86	.84	.87	

Not. **p < .01

bir madde puanları arasındaki korelasyonların .60 ile .75 arasında değiştiği tespit edilmiştir (bkz. Tablo 2). Bu sonuç ile ölçülen yapının güvenilir olduğunu söylemek mümkündür (Erkuş, 2003). Ayrıca ölçeğin güvenilirlik çalışmasında iki-yarım güvenilirliğine de bakılmıştır. Bu kapsamda ölçeğin tek numaralı maddeleri ile çift numaralı maddeleri arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmıştır (tüm örnekleme $r = .82$; kadın örnekleme $r = .74$ ve erkek örnekleme $r = .80$). Elde edilen sonuçlar, ölçülen yapının güvenilir olduğunu güçlendirmektedir. Ölçeğin güvenilirlik analizi için Tablo 2'de verilere ait Cronbach alfa değerleri ayrıca sunulmuştur.

ŞEEM Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

ŞEEM ölçeğinin yapı geçerliliğini daha ayrıntılı incelemek amacıyla AMOS 26 programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi kadın ve erkek örnekleme için ayrı ayrı ele alınmıştır. Her iki örnekleme de on maddelik tek faktörlü bir yapı incelenmiştir. İlk yapılan ölçüm modeli analizinde, model uyum indeksleri tek faktörlü yapının kabul edilebilirliğinin hem kadın örnekleme [$\chi^2 (35, n = 375) = 277.55, p < .000, GFI = .87, AIC = 317.55, CFI = .80, RMSEA = .13$] hem de erkek örnekleme [$\chi^2 (35,$

$n = 198) = 178.63, p < .000, GFI = .83, AIC = 218.63, CFI = .78, RMSEA = .14$] düşük olduğunu göstermiştir. Elde edilen model uyum kriterlerince istenilen sınırlarda olmadığından dolayı modifikasyon indekslerine bakılmıştır. Modifikasyon önerileri dikkate alınarak kadın örnekleme 3. ve 9. madde; 4. ve 10. madde ile 8. ve 10. maddeler arasında (bkz. Şekil 2a); erkek örnekleme 3. ve 9. madde ile 6. ve 7. maddeler arasında kovaryans oluşturulduğunda model fit yakalanmıştır (bkz. Şekil 2b).

Dolayısıyla, bu uygulama ile model hem kadın örnekleme [$\chi^2 (32, n = 375) = 120.40, p < .000, GFI = .94, AIC = 166.40, CFI = .92, RMSEA = .08$] hem de erkek örnekleme [$\chi^2 (33, n = 198) = 95.81, p < .000, GFI = .91, AIC = 139.81, CFI = .90, RMSEA = .09$] veriye daha uygun hale gelmiştir. Sonuçta, doğrulayıcı faktör analizinde tek faktörlü olarak ŞEEM altında yer alan tüm maddelere ait yol katsayıları hem kadın hem de erkek örnekleme istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (bkz. Tablo 3). Erkek örnekleme modelin ki-kare ve df oranları 3'ün altında iken kadın örnekleme 3.7'dir (bkz. Tabachnick ve Fidell, 2001). Maddelerin faktör yükleri, kadın örnekleme .41 ve .70 arasında, erkek örnekleme ise .45 ve .81 arasındadır (bkz. Şekil 2a ve 2b).

Tablo 3. Kadın ve Erkek Örnekleme Doğrulayıcı Faktör Analizi

Madde	Path	Faktör	β_0		β_1		S.E.		C.R.		P
			Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
seem1	<---	SEEM	0.412	0.528	1	1					
seem2	<---	SEEM	0.536	0.497	1.189	0.840	0.187	0.155	6.369	5.404	<0.001
seem3	<---	SEEM	0.523	0.509	1.458	0.900	0.232	0.164	6.274	5.490	<0.001
seem4	<---	SEEM	0.605	0.809	0.849	1.060	0.127	0.148	6.707	7.149	<0.001
seem5	<---	SEEM	0.542	0.639	0.902	0.891	0.141	0.140	6.405	6.359	<0.001
seem6	<---	SEEM	0.696	0.532	1.210	1.071	0.172	0.189	7.048	5.656	<0.001
seem7	<---	SEEM	0.494	0.574	1.251	1.122	0.204	0.189	6.128	5.948	<0.001
seem8	<---	SEEM	0.704	0.666	0.827	1.037	0.117	0.159	7.073	6.508	<0.001
seem9	<---	SEEM	0.598	0.446	1.496	0.780	0.224	0.156	6.667	4.990	<0.001
seem10	<---	SEEM	0.590	0.639	0.486	0.724	0.074	0.114	6.595	6.355	<0.001

Not. β_0 , Standart yol katsayıları; β_1 , Standart olmayan yol katsayıları

Cinsiyete Bağlı Farklılıkların Ele Alınması

Katılımcıların erkek egemenliğinin meşrulaştırılması, flört şiddetine ilişkin tutum, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve flört şiddeti davranış düzeyleri üzerinde cinsiyet farklılıklarını incelemek amacıyla Bağımsız Gruplar t-testi yürütülmüştür (bkz. Tablo 4).

Cinsiyete bağlı olarak erkek egemenliğinin meşrulaştırılmasında anlamlı bir farklılık vardır ($t = -11.58, p \leq .05$). Ortalama puanlar incelendiğinde, kadınların ($M = 2.24, SD = 3.36$) erkek egemenliğinin meşrulaştırılması düzeyi erkeklerden ($M = 7.03, SD = 5.26$) daha düşüktür. Ayrıca, diğer bağımlı değişkenlerin ortalama puanlarında cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Flört şiddetinin tüm boyutları açısından; fiziksel flört şiddeti tutumu ($t = -6.54, p \leq .05$); duygusal flört şiddeti tutumu ($t = -8.23, p \leq .05$); ekonomik flört şiddeti tutumu ($t = -10.46, p \leq .05$) ve cinsel flört şiddeti tutumu ($t = -7.07, p \leq .05$) puanları cinsiyete bağlı olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlar incelendiğinde, kadınların flört şiddeti tutum düzeyleri (fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel) erkeklerden daha düşüktür. Ayrıca Düşmanca Cinsiyetçilik ($t = -15.90, p \leq .05$) ve Korumacı Cinsiyetçilik ($t = -12.14, p \leq .05$) pu-

anları cinsiyete bağlı olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlar incelendiğinde, kadınların hem düşmanca cinsiyetçilik hem de korumacı cinsiyetçilik düzeyleri erkeklerden daha düşüktür. Ancak, flört şiddeti davranış düzeyleri (fiziksel ve psikolojik) açısından cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.

Değişkenler Arası Korelasyon Analizleri ile Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması Ölçeği'nin Yordayıcı Geçerlik Analizleri

İlgili alanyazında şiddeti ve erkek egemenliğini meşrulaştırılan bireylerin fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddete yönelik daha olumlu tutumlara sahip oldukları, şiddet davranışlarını daha fazla gösterdikleri ve düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik eğilimlerinin daha yüksek olduğunu gösteren bulgular yer almaktadır. Bu bulgulara dayanarak, ŞEEM ölçeğinin ölçüt-bağıntılı geçerliğini test etmek amacıyla değişkenler ile arasındaki korelasyon ilişkileri incelenmiş ve her bir değişkeni ne ölçüde yordadığına bakılmıştır (bkz. Tablo 5).

İlk olarak ŞEEM ölçeğinin yordayıcı geçerliliğini incelemek amacıyla katılımcıların erkek egemenliğinin meşrulaştırılması ile cinsiyetçilik, flört şiddetine ilişkin

Tablo 4. Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması, Flört Şiddetine İlişkin Tutum, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Flört Şiddeti Davranış Düzeylerindeki Cinsiyet Farklılıklarına İlişkin Analiz Sonuçları

Değişkenler	Kadın (N= 375)		Erkek (N=198)		Bağımsız Grup
	Ort	SS	Ort	SS	t Değerleri
Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması (ŞEEM)	2.24	3.36	7.03	5.26	-11.58*
Flört Şiddeti Tutumu					
Fiziksel	5.54	1.53	7.07	3.08	-6.54*
Duygusal	7.99	3.37	11.11	4.72	-8.23*
Ekonomik	7.54	2.90	10.87	3.94	-10.46*
Cinsel	8.30	2.93	10.68	4.21	-7.07*
Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik					
Düşmanca	23.64	11.24	40.21	12.18	-15.90*
Korumacı	28.17	13.48	41.34	11.69	-12.14*
Flört Şiddeti Davranışı					
Fiziksel	2.96	6.05	4.12	7.85	-1.81
Psikolojik	10.48	9.30	10.39	8.66	.11

Not. * $p < .05$

tutum, flört şiddeti davranış düzeyleri arasındaki ilişki Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılarak kadın ve erkek örnekleme ayrı ayrı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre her iki örnekleme de erkek egemenliğinin meşrulaştırılması diğer değişkenlerle olumlu yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu görülmüştür.

Kadın örnekleminde erkek egemenliğinin meşrulaştırılması ile düşmanca cinsiyetçilik ($r = .39, p < .01$); korumacı cinsiyetçilik ($r = .47, p < .01$); fiziksel şiddet ($r = .55, p < .01$); duygusal şiddet ($r = .67, p < .01$); ekonomik şiddet ($r = .45, p < .01$); cinsel şiddet ($r = .15, p < .01$); fiziksel flört şiddeti davranışı ($r = .11, p < .05$) ve psikolojik flört şiddeti davranışı ($r = .25, p < .01$) arasında olumlu yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

Erkek örnekleminde de benzer şekilde erkek egemenliğinin meşrulaştırılması ile düşmanca cinsiyetçilik ($r = .40, p < .01$); korumacı cinsiyetçilik ($r = .28, p < .01$); fiziksel şiddet ($r = .64, p < .01$); duygusal şiddet ($r = .65, p < .01$); ekonomik şiddet ($r = .46, p < .01$); cinsel şiddet ($r = .45, p < .01$); fiziksel flört şiddeti davranışı ($r = .15, p < .05$) ve psikolojik flört şiddeti davranışı ($r = .17, p < .05$) arasında olumlu yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

ŞEEM ölçeğinin sonuç değişkenleri üzerindeki olası yordayıcılığını incelemek amacıyla regresyon analizleri hem kadın hem de erkek örneklem için yapılmıştır. Sonuçlar şiddetin ve erkek egemenliğinin meşrulaştırılmasının düşmanca cinsiyetçiliği (kadınlarda $\beta = .39, B = 1.31, t = 8.250, p < .01$; erkeklerde $\beta = .40, B = .93, t = 6.161, p < .01$); korumacı cinsiyetçiliği (kadınlarda $\beta = .47, B = 1.90, t = 10.456, p < .01$; erkeklerde $\beta = .28, B = .62, t = 4.123, p < .01$); fiziksel şiddete yönelik tutumu (kadınlarda $\beta = .55, B = .25, t = 12.880, p < .01$; erkeklerde $\beta = .64, B = .38, t = 11.951, p < .01$); duygusal şiddete yönelik tutumu (kadınlarda $\beta = .67, B = .67, t = 17.417, p < .01$; erkeklerde $\beta = .65, B = .59, t = 12.265, p < .01$); ekonomik şiddete yönelik tutumu (kadınlarda $\beta = .45, B = .39, t = 9.941, p < .01$; erkeklerde $\beta = .46, B = .35, t = 7.437, p < .01$); cinsel şiddete yönelik tutumu (kadınlarda $\beta = .15, B = .13, t = 2.935, p < .01$; erkeklerde $\beta = .45, B = .36, t = 7.217, p < .01$); fiziksel şiddet davranışını (kadınlarda $\beta = .11, B = .05, t = 2.283, p < .01$; erkeklerde $\beta = .15, B = .06, t = 2.143, p < .01$) ve psikolojik şiddet davranışını (kadınlarda $\beta = .25, B = .14, t = 4.999, p < .01$; erkeklerde $\beta = .17, B = .07, t = 2.423, p < .01$) yordadığını göstermiştir.

Tablo 5. Değişkenler Arası Korelasyonlar

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1-Düşmanca Cinsiyetçilik	1	.65**	.34**	.50**	.35**	.20**	.05	.03	.39**
2-Korumacı Cinsiyetçilik	.53**	1	.32**	.60**	.36**	.12*	.11*	.11*	.47**
3-Fiziksel Şiddet Tutumu	.31**	.27**	1	.54**	.41**	.21**	.16**	.25**	.55**
4- Duygusal Şiddet Tutumu	.37**	.43**	.65**	1	.52**	.10*	.11*	.26**	.67**
5- Ekonomik Şiddet Tutumu	.26**	.27**	.46**	.55**	1	.22**	.10*	.17**	.45**
6- Cinsel Şiddet Tutumu	.22**	.15*	.47**	.41**	.34**	1	.10*	-.05	.15**
7-Fiziksel Şiddet Davranışı	-.05	-.05	.21**	.06	.08	.31**	1	.49**	.11*
8-Psikolojik Şiddet Davranışı	.06	.06	.25**	.22**	.04	.11	.56**	1	.25**
9-ŞEEM	.40**	.28**	.64**	.65**	.46**	.45**	.15*	.17*	1

Not 1. ŞEEM = Şiddetin ve erkek egemenliğinin meşrulaştırılması

Not 2. Diagonalın üst kısmı kadın örneklemini, alt kısmı erkek örneklemini temsil etmektedir.

Not 3. *p < .05, **p < .01

Tartışma

Bu çalışmada, Diaz-Aguado ve Martinez (2015) tarafından geliştirilen, yetişkin bireylerin yakın partner ilişkilerinde görülen erkek egemenliğini, erkeklerin uyguladığı şiddeti ve ilişkide ortaya çıkan sorunların çözümünde başvurulan şiddetin meşruluk düzeyini ölçen Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması (ŞEEM) Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Flört şiddetine yönelik tutumlarda genellikle cinsiyet farklılıkları gözlemlendiğinden, analizler kadın ve erkek örneklemlerde ayrı ayrı ele alınmıştır. Genel olarak hem açıklayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizlerinin sonuçları, on maddelik ŞEEM ölçeğinin Türkçe uygulamasının orijinalindeki iki boyutlu yapıdan farklı olarak tek boyutlu faktör yapısının geçerlik ve güvenilirliğini destekler niteliktedir. ŞEEM Ölçeği'nin (Diaz-Aguado ve Martinez, 2015) orijinal yapısında 3 madde genel olarak şiddetin meşruluğunu ölçerken, diğer maddeler erkek dominantlığını ve erkeğin kadına uyguladığı yakın partner şiddetini meşrulaştırmayı ölçmektedir. Hem faktör analizleri sonucu hem de Catell's scree test sonuçları tek boyutlu bir yapının olduğuna işaret etmiştir. Ölçeğin orijinalindeki gibi iki

faktöre zorlandığında ise maddelerin anlamlı bir şekilde ayrılmadığı ve her iki faktöre de yüklendikleri görülmüştür. Tüm ölçüm aracı göz önünde bulundurulduğunda genel olarak şiddetin meşruluğunu ölçen maddelerin de daha çok fiziksel şiddet ile ilişkili olduğu ve diğer faktörde ölçmesi hedeflenen erkek dominantlığından çok da farklı olarak değerlendirilmediği düşünülerek tek faktörlü bir yapı test edilmiştir. Faktör yapısının doğrulanması için yapılan ölçüm modeli analizlerinde hem kadın hem de erkek örneklemlerde ortak olarak 3. ve 9. maddelerin birbirleri ile ilişkili olabileceğini göstermiştir. Bu maddeler genel olarak şiddetin meşruluğu ile ilişkili olduğundan ilişkilendirilerek analizlere devam edilmiştir. Kadın örneklemlerde ayrıca 10. madde ile 4. ve 8. maddeler de ilişkili olarak çıkmıştır. Her ne kadar orijinal ölçüm aracında 4. madde ("Patronun kim olduğunu bildirmek için birini tehdit etmek doğrudur") genel olarak şiddetin meşruluğu ile ilişkili olarak ele alınmış olsa da tüm ölçek maddeleri göz önüne alındığında kalıpyargısal olarak "patron" ifadesinden erkek rolü anlaşılması oldukça olasıdır. Dolayısıyla, yapılan doğrulayıcı faktör analizleri sonuçları hem erkek hem de kadın örneklemlerde tek faktörlü bir yapının uygun olduğunu göstermiştir.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla madde-toplam korelasyon analizleri ele alınmış ve ölçek toplam puanı ile her bir madde puanı arasında anlamlı bir korelasyon tespit edilmiştir. Ölçeğin ayrıca iki-yarım güvenilirliğine de bakılmıştır. Bu kapsamda ölçeğin tek numaralı maddeleri ile çift numaralı maddeleri arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmış ve ölçülen yapının güvenilir olduğu desteklenmiştir. Ayrıca ölçeğin geçerliğini gösteren bir kanıt olarak puanlarda cinsiyet farkının anlamlılığına bakılmış ve ilgili alanyazında bu sonuçla tutarlı olan çalışmalarda da (örn: Koskos Gürel, 2019; Yıldırım ve Akgün, 2013) olduğu gibi kadın katılımcıların erkek egemenliğini meşrulaştırılması düzeyi erkek katılımcılardan daha düşük bulunmuştur.

SEEM ölçeğinin ölçüt-bağıntılı geçerliğini desteklemek amacıyla katılımcıların erkek egemenliğinin meşrulaştırılması ile flört şiddetine ilişkin tutum, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve flört şiddeti davranış düzeyleri arasındaki ilişkiler kadın ve erkek örnekleme ayrı ayrı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre hem kadın hem de erkek örnekleme, erkek egemenliğinin meşrulaştırılması diğer tüm değişkenlerle pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Böylece çalışmanın ölçüt-bağıntılı geçerliği test sonuçlarının ilgili alanyazınla (örn: Chapleau ve Oswald, 2014; Işık, 2008; Sakallı Uğurlu ve Akbaş Uslu, 2013) örtüştüğü sunucuna varılmıştır.

Cinsiyete bağlı farklılıklar açısından değerlendirildiğinde alanyazında cinsiyet sisteminin meşrulaştırılması (Ercan, 2009; Kray ve ark., 2017; Martini ve de Piccoli, 2020; Yıldırım ve Akgün, 2013); ekonomik sistemin meşrulaştırılması (Işık, 2008) ve toplumsal cinsiyete dayalı sistemin meşrulaştırılması (Koskos Gürel, 2019) düzeyleri erkek katılımcılarda kadın katılımcılara oranla yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde bu çalışmada da erkek katılımcılarda erkek egemenliğinin meşrulaştırılması düzeyinin, kadın katılımcılardan daha fazla olduğu gözlenmiştir. Sistemi meşrulaştırma kuramına göre, toplum kadın ve erkeği hiyerarşik olarak farklı basamaklara yerleştirmektedir (Jost ve Banaji, 1994). Erkekler için ego, grup ve sistemin yönlendirmesiyle kendilerini maskülen özelliklerle içselleştirme, kendi grubu ile özdeşleştirme ve mevcut sistemi haklı ve adil görme söz konusudur. Kadınlarda ise bu durum farklıdır; sistemin öğrettiği maskülen karakteristik özelliklerin her durumda feminen özelliklerden daha değerli ve üstün olduğu algısıdır. Bu üstünlük, kadının sistemi haklı görebilmesini sağlaması gerektiği algısına sebep olmaktadır (Kray ve ark., 2017). Sonuç olarak, her iki cinsiyet grubunun da sistemi farklı sebeplerle de olsa meşrulaştırdığı ve adil kıldığı bir döngü oluşmaktadır. Ancak son yıllarda yoğunluğu artan kadın haklarını savunan kurum ve kuruluşların ve medyanın da etkisiyle, kadınların mevcut

sistemin hatalı olduğu algısı günden güne yayılmaktadır. Bu da kadınlarda erkek egemenliğini meşrulaştırma düzeyinin neden erkeklerden daha az olduğunu açıklamada bir neden olabilir.

Çalışmanın bir diğer sonucu ise tüm örnekleme görülen sistemi meşrulaştırma ile flört şiddetine ilişkin tutumlar arasındaki olumlu ilişkidir. Bu araştırmanın sonucuyla tutarlı bazı araştırmalara göre, sistemi meşrulaştırma düzeyi yüksek olan bireylerde, kadını suçlayan ve kadın şiddetini meşru kılan düşünceler hâkimdir (Kristiansen ve Giulietti, 1990; Sakallı-Uğurlu ve ark., 2007). Cinsiyet sisteminin meşrulaştırma ile tecavüz mitlerinin kabul düzeyinin pozitif yordandığını gösteren birçok çalışma bulunmaktadır (Chapleau ve Oswald, 2013; Martini ve de Piccoli, 2020; Navarro ve Tewksbury, 2017). Waltermaurer'ın (2012) gözden geçirme çalışmasında, yakın partner şiddetinin meşrulaştırılmasındaki en büyük etkenin kadının sebep olduğu düşünülen belli hatalara yönelik olduğu algısı görülmüştür. Yakın partner şiddetini meşrulaştırma düzeyi yüksek olan bireylerde ataerkil düşünce sisteminin varlığı görülmektedir. Kadının toplumdaki yerini belirleyen değer sistemleri yine kadının statüsünü ve haklarını da tanımlamaktadır. Bunun sonucunda, kadına yönelik şiddet ve istismar vakalarında kurbanı suçlayan bir algı oluşmaktadır. Ayrıca bu durumu kabul eden ve meşru gören mağdur durumdaki kadının, karşı karşıya geldiği istismar durumlarına çözüm olarak üçüncü bir kimseden yardım istemeyi aklına bile getirmediği belirtilmektedir (Waltermaurer, 2012). Sistemi meşrulaştırma fikrinin yüksek olduğu bireylerde cinsel saldırıların meşruluğu ve öneminin azımsandığı diğer çalışmalarda da görülmektedir (Chapleau ve Oswald, 2013). Dolayısıyla, erkeklerin kadına yönelik şiddeti meşru görmesinin altında kendi iç-gruplarını haksız duruma düşürmemek ve istismar olayını ve sonuçlarını zararsız veya önemsiz görme eğiliminde oldukları söylenebilir.

Ayrıca sistemi meşrulaştırma birçok araştırmada çelişik duygulu cinsiyetçilik (düşmanca ve korumacı) ile ilişkili bulunmuştur (örn; Jost ve Hunyady, 2005). Bazı çalışmalarda (örn; Glick ve ark., 2002) tecavüz kurbanını suçlama, partner şiddetini meşrulaştırma gibi şiddet yanlısı tutumlar ile yalnızca düşmanca cinsiyetçilik pozitif ilişkili bulunurken, korumacı cinsiyetçiliğin ilişkisiz olduğu gözlenmiştir. Öte yandan, Sakallı-Uğurlu ve arkadaşlarının (2007) çalışmasında hem düşmanca cinsiyetçilik hem de korumacı cinsiyetçiliğin tecavüz kurbanını suçlamanın yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde bu çalışmada da tüm örnekleme sistemi meşrulaştırma çelişik duygulu cinsiyetçilik ile ilişkili bulunmuştur.

Sakallı'nın (2021) cinsiyetçiliğe verilen tepkileri dört ayrı boyutta (kabullenme ve meşrulaştırma, ken-

dini suskunlaştırma, yüzleşme ve kolektif hareketlerde bulunma) incelediği çalışmasında belirttiği gibi kadınların cinsiyetçiliğe verdiği tepkiler zaman içinde feminist bireylerden etkilenme ve ayrımcılıkla yüz yüze gelme (Nelson ve ark., 2008); yaş, eğitim düzeyi, sosyal gelişim düzeyine bağlı olarak değişebilmektedir (Sakallı, 2021). Yani cinsiyetçilik ve erkek egemenliğinin meşrulaştırılması gibi kadını ikinci plana atan ve düşük konumda gösteren tutum ve davranışların engellenebilmesi ya da azaltılması eğitim kurumlarının, hukuki ve politik sistemlerin kadın erkek eşitsizliğinin önüne geçecek şekilde toplumu bilgilendirmesi ile mümkün kılınabilir.

Bu çalışmanın amacı, ŞEEM ölçeğini Türkçe'ye uyarlamak ve ilgili alanda çalışan araştırmacı ve uygulamacılara değerli bir ölçüm aracı sunmaktır. Yapılan psikometrik analizler aracılığıyla, on maddeden oluşan Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması Ölçeği Türkçe formunun ülkemizde gerçekleştirilecek araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliği kullanıma uygun bir ölçüm aracı olduğu kanaatine varılmıştır. Ancak, SEEM ölçeğinin Türkçeye uyarlanması çalışmasında birtakım sınırlılıkların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Çalışmanın en önemli sınırlılıklarından biri ölçeğin test-tekrar test güvenirliliğinin bu çalışma kapsamında ele alınmamış olmasıdır. Farklı örneklemeler ile birlikte test-tekrar test sonuçlarının ilerideki çalışmalarda ele alınarak ölçeğin güvenirliliği ve geçerliğinin test edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyet dağılımının dengeli olmaması grup karşılaştırmalarında bir dezavantaj olarak çalışma sonuçlarını etkilemiş olabilir. Özellikle, şiddet uygulama gibi bir konuda katılımcıların sosyal beğenirlik düzeylerinin yüksek olabileceği göz önünde bulundurulduğunda ölçeğin cinsiyetler arasında farklılık oluşturup oluşturmadığı daha detaylı incelenmelidir. Şiddetin meşrulaştırılması konusunun önemi dikkate alınarak ölçeğin ileride yapılacak olan çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Aba, Y. A. & Kulakaç, Ö. (2016). Çatışmaların çözümüne yaklaşım ölçeği (CTS2): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 12(1), 33-43.
- Avcı, E. ve Küpeli, H. (2020). Kadın Cinayetleri: 2008-2017 Yıllarında Jandarma Sorumluluk Bölgesinde Gerçekleşen Olayların Analizi. *Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi*, 4-5, 145-159.
- Butler, J. (1999). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
- Büyükköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (12. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cattell, R. B. (1966). The scree test for the number of factors. *Multivariate Behavioral Research*, 1(2), 245-276.
- Chapleau, K. M. & Oswald, D. L. (2014). A system justification view of sexual violence: Legitimizing gender inequality and reduced moral outrage are connected to greater rape myth acceptance. *Journal of Trauma & Dissociation*, 15(2), 204-218.
- Diaz-Aguado, M. J. & Martinez, R. (2015). Types of adolescent male dating violence against women, self-esteem, and justification of dominance and aggression. *Journal of interpersonal violence*, 30(15), 2636-2658.
- Dirilen-Gumus, O. (2011). Differences in system justification with respect to gender, political conservatism, socio-economic status and religious fundamentalism. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 2607-2611.
- Efe, Ş. Y. & Ayaz, S. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(1), 23-29.
- Ercan, N. (2009). The Predictors of Attitudes Toward Physical Wife Abuse. Ambivalent Sexism, System Justification and Religious Orientation. (Master of Science, Middle East Technical University, Ankara).
- Erkuş, A. (2003). *Psikometri üzerine yazılar*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Glick, P. & Fiske, S. T. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 491.
- Glick, P., Fiske, S. T., Mladinic, A., Saiz J. L., Abrams, D., Masser, B., Adetoun, B., Osagie, J. E., Akande, A., Alao, A., Brunner, A., Willemsen, T. M., Chipepta, K., Dardenne, B., Dijksterhuis, A., Wigboldus, D., Eckes, T., Six-Materna, I., Exposito, F., Moya, M., Foddy, M., Kim, H. J., Lameiras, M., Sotelo,

- M. J., Mucchi-Faina, A., Romani, M., Sakalli, N., Udegbe, B., Yamamoto, M., Ui, M., Ferraira, M. C. & Lopez Lopez, W. (2000). Beyond prejudice as simple antipathy: Hostile and benevolent sexism across cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(5), 763-775.
- Glick, P., Sakallı-Uğurlu, N., Ferreira, M. C. & Aguiar de Souza, M. (2002). Ambivalent sexism and attitudes toward wife abuse in Turkey and Brazil. *Psychology of Women Quarterly*, 26(4), 292-297.
- Graham-Kevan, N. & Archer, J. (2003). Intimate terrorism and common couple violence: A test of Johnson's predictions in four British samples. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(11), 1247-1270.
- Hearn, J. (1998). *The violences of men: How men talk about and how agencies respond to men's violence to women*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Henry, P. J. & Saul, A. (2006). The development of system justification in the developing world. *Social Justice Research*, 19(3), 365-378.
- Işık, R. (2008). *Namus algısının ve namusu korumak adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutumların yordayıcıları: Çelişik duygulu cinsiyetçilik ve sistemi meşrulaştırma*. Yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Joseph, J. S., Gray, M. J. & Mayer, J. (2013). Addressing sexual assault within social systems: System justification as a barrier to college prevention efforts. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 22(5), 493-509.
- Jost, J. T. (2001). Outgroup favoritism and the theory of system justification: A paradigm for investigating the effects of socioeconomic success on stereotype content. In *Cognitive social psychology: The Princeton symposium on the legacy and future of social cognition* (pp. 89-102).
- Jost, J. T. & Banaji, M. R. (1994). The role of stereotyping in system-justification and the production of false consciousness. *British Journal of Social Psychology*, 33(1), 1-27.
- Jost, J. T., Banaji, M. R. & Nosek, B. A. (2004). A decade of system justification theory: Accumulated evidence of conscious and unconscious bolstering of the status quo. *Political Psychology*, 25(6), 881-919.
- Jost, J. T., Burgess, D. & Mosso, C. O. (2001). 15 Conflicts of legitimation among self, group, and system. The psychology of legitimacy: *Emerging Perspectives on Ideology, Justice, and Intergroup Relations*, 363-88.
- Jost, J. T. & Hunyady, O. (2002). The psychology of system justification and the palliative function of ideology. *European Review of Social Psychology*, 13(1), 111-153.
- Jost, J. T. & Hunyady, O. (2005). Antecedents and consequences of system-justifying ideologies. *Current Directions in Psychological Science*, 14(5), 260-265.
- Jost, J. T. & Kay, A. C. (2005). Exposure to benevolent sexism and complementary gender stereotypes: consequences for specific and diffuse forms of system justification. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(3), 498.
- Jost, J. T., Liviatan, I., van der Toorn, J., Ledgerwood, A., Mandisodza, A. & Nosek, B. A. (2010). System justification: How do we know it's motivated?. (Der.) D. Bobocel, A. C. Kay, M. P. Zanna ve J. M. Olson. *The Psychology of Justice and Legitimacy*, 173-203. New York, NY: Psychology Press.
- Jost, J. T. & Thompson, E. P. (2000). Group-based dominance and opposition to equality as independent predictors of self-esteem, ethnocentrism, and social policy attitudes among African Americans and European Americans. *Journal of Experimental Social Psychology*, 36, 209-232.
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Yıllık Veri Raporu (t.b.). *Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu*. <https://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/kategori/veriler>
- Kay, A. C., Jimenez, M. C. & Jost, J. T. (2002). Sour grapes, sweet lemons, and the anticipatory rationalization of the status quo. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(9), 1300-1312.
- Kay, A. C. & Jost, J. T. (2003). Complementary justice: effects of "poor but happy" and "poor but honest" stereotype exemplars on system justification and implicit activation of the justice motive. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(5), 823.
- Kay, A. C., Jost, J. T. & Young, S. (2005). Victim derogation and victim enhancement as alternate routes to system justification. *Psychological Science*, 16, 240-246.
- Koskos Gürel, D. (2019). *The Predictors of attitudes toward divorced women: Ambivalent sexism and system justification*. Yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Kray, L. J., Howland, L., Russell, A. G. & Jackman, L. M. (2017). The effects of implicit gender role theories on gender system justification: Fixed beliefs strengthen masculinity to preserve the status quo. *Journal of personality and social psychology*, 112(1), 98.
- Kristiansen, C. M. & Giulietti, R. (1990). Perception of wife abuse: Effects of gender, attitudes toward women, and just-world beliefs among college students. *Psychology of Women Quarterly*, 14, 177-189.

- Lerner, M. J. (1965). Evaluation of performance as a function of performer's reward and attractiveness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1(4), 355.
- Lerner, M. J. (1980). *The belief in a just world: A fundamental delusion*. Springer, Boston, MA: Plenum Press.
- Martini, M. & De Piccoli, N. (2020). Predicting bystander intention to intervene: The role of gender-specific system justification and rape myth acceptance for men and women. *Frontiers in psychology*, 11, 326.
- Mullen, B., Brown, R. & Smith, C. (1992). Ingroup bias as a function of salience, relevance, and status: An integration. *European Journal of Social Psychology*, 22(2) 103-122.
- Napier, J. L. & Jost, J. T. (2008). Why are conservatives happier than liberals?. *Psychological Science*, 19(6), 565-572.
- Navarro, J. C. & Tewksbury, R. (2017). Mythbusters: examining rape myth acceptance among U.S. University students. *J. Stud. Aff. Res. Pract.*, 54, 343-356.
- Nelson, J. A., Liss, M., Erchull, M. J., Hurt, M. M., Ramsey, L. R., Turner, D. L. & Haines, M. E. (2008). Identity in action: Predictors of feminist self-identification and collective action. *Sex Roles*, 58(9-10), 721-728.
- Sakallı, N. (2021). Kadınların cinsiyetçiliğe tepkileri: Meşrulaştırma, kendini suskunlaştırma, yüzleşme ve kolektif hareket. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(47), 115, 134.
- Sakallı-Uğurlu, N. (2002). Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 47-58.
- Sakallı-Uğurlu, N. (2008). Erkeklerle İlişkin Çelişik Duygular Ölçeği' nin Türkçe'ye Uyarlanması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 1-11.
- Sakallı Uğurlu, N. & Akbaş Uslu, G. (2013). Namus kültürlerinde namus ve namus adına kadına şiddet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(32), 76-91.
- Sakallı-Uğurlu, N., Yalçın, Z. S. & Glick, P. (2007). Ambivalent sexism, belief in a just world, and empathy as predictors of Turkish students' attitudes toward rape victims. *Sex Roles*, 57(11-12), 889-895.
- Straus, M. A. (1979). Measuring intrafamily conflict and violence: The conflict tactics (CT) scales. *Journal of Marriage and Family*, 41(1), 75-88.
- Straus, M. A., Hamby, S. L., Boney-McCoy, S. & Sugarman, D. B. (1996). The revised conflict tactics scales (CTS2) development and preliminary psychometric data. *Journal of Family Issues*, 17(3), 283-316.
- Sümer, N. (2000). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Terzioğlu, F., Gönenç, İ. M., Özdemir, F., Güvenç, G., Kök, G., Yılmaz Sezer, N. & Demirtaş Hiçyılmaz, B. (2016). Şiddete ilişkin tutumlar ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(4), 225-232.
- Tezbaşaran, A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Waltermauer, E. (2012). Public justification of intimate partner violence: A review of the literature. *Trauma, Violence, & Abuse*, 13(3), 167-175.
- Yıldırım, N. & Akgün, S. (2013). Sivil toplum kuruluşu gönüllülerinin sosyal sistemin meşruiyetine ilişkin algıları, adil dünya inançları ve sosyal baskınlık yönelimleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(1), 115-128.

Summary

Justification of Violence and Male Dominance Scale: Reliability and Validity Study

Sebil Ayrall¹

Inje University

Eda Karacan

Ufuk University

Today it is possible to encounter inequality or injustice in many areas. Although being a *woman* in many societies corresponds to positive attributions, especially within the framework of gender-based stereotypes such as kind, loving, empathetic, compassionate, it puts women in a disadvantageous position in terms of competence (Jost & Kay, 2005). However, it is seen that those who suffer from inequality due to being in a disadvantaged position, often accept this situation and justify the current system. In this direction, the concept of justifying the system has been put forward to explain the reasons why the individual accepts the system despite the negative consequences of social systems (Jost & Banaji, 1994).

Basically, according to the System Justification Theory (Jost & Banaji, 1994) people tend to maintain the current system and this happens regardless of the hierarchical position of the group to which s/he belongs. The justification of the system creates the belief that the existing political, economic, and social order is fair. It satisfies the need to be precise, correct and feel secure (Jost & Hunyady, 2005). It ensures the internalization of inequalities, the reduction of contradiction and the rationalization of the status quo (Jost & Hunyady, 2002). In many studies conducted in the literature using the System Justification Theory, it is seen that the level of perception of the justification of the system also varies depending on gender and age. Accordingly, it is stated that women's level of justification perception of the system is lower than men (Koskos Gürel, 2019; Yıldırım & Akgün, 2013) and the perception of justifying the system increases with increasing age (Koskos Gürel, 2019).

According to studies on intimate partner violence, cases such as emotional abuse, isolation, threats, intimidation, contempt, and physical abuse perpetrated by men against women are basically the ability to have control over women (Graham-Kevan & Archer, 2003) and to influence women with this control impulse. It is the aim of establishing dominance on women (Hearn,

1998). In Turkey, under the name of honor culture, it is perceived that the main duty of men is to protect the honor of the family, that is, to control the sexual behavior of women (Sakallı Uğurlu & Akbaş Uslu, 2013). When the opposite situation arises, the man undertakes the duty of protecting the honor of the family by taking the necessary actions, and because of this situation, women blame herself for the violence of the man against her and defends the perception that the situation is justifiable (Efe & Ayaz, 2010). In addition, it is stated that women exhibit positive attitudes towards being protected by men in such situations (Sakallı-Uğurlu, 2008). Işık (2008), who deals with violence against women within the framework of the system justification theory, shows that there is a positive relationship between the scores of violence against women to protect honor and the scores of justifying the economic system. In addition, male participants were found to have higher scores for seeing violence against women as justifiable than female participants.

Although there are Turkish adaptations of scales that measure justification, such as the Justification the Economic System Scale (Jost & Thompson, 2000) and Justification the Gender-Based System Scale (Jost & Kay, 2005), no scale that directly measures the justification of violence has been encountered in our country. It has been observed that there is no specific measurement tool in our country regarding the violence perpetrated by men, especially in intimate partner relationships, and the belief that violence used for the solution of the problems in relationships. Considering the increase and effects of violence against women in our country in recent years, the importance of addressing this issue has increased. For this reason, the main purpose of this study is to adapt the Justification of Violence and Male Dominance Scale (Diaz-Aguado & Martinez, 2015) into Turkish and to examine the psychometric properties of this scale on women and men who are in romantic relationships.

Address for Correspondence: ¹Sebil Ayrall, Inje University, Interdisciplinary Prog, Department of Counseling Psychotherapy, Gyeongsangnam-do, South Korea.

E-mail: sebilayral@gmail.com

Methods

Participants and Procedure

In the current study, data were collected from individuals between the ages of 18 to 35 and who have been in a relationship for at least one year. For this purpose, a total of 573 participants, 375 women (65.4%) and 198 men (34.6%) were selected through convenient sampling.

The Justification of Violence and Male Dominance (SEEM) Scale was developed by Diaz-Aguado and Martinez (2015). It measures male dominance and violence by men against women in intimate partner relationships. The scale consists of 10 items with a 4-point Likert type (0 = Strongly Disagree, 3 = Strongly Agree). Scale includes statements such as 'If a woman has been abused by her partner, she must have done something to provoke him.' It consists of 2 factors. While seven items in the scale measure *male dominance and intimate partner violence by men against women*, other three items measure *justification of violence used in problem solving*. In the validity and reliability study of the scale, the Cronbach's Alpha of internal consistency coefficient was found to be .76 for male dominance and intimate partner violence by men against women, and .77 for justification of violence (Diaz-Aguado & Martinez, 2015). The scale was translated into Turkish by the authors using the standard translation-re-translation method.

Alongside the SEEM scale, Dating Violence Attitude Scale (Terzioğlu et al., 2016), The Revised Conflict Tactics Scale (Straus et al., 1996), Ambivalent Sexism Scale (Glick & Fiske, 1996) and demographic information form were also applied. Participation in the study was voluntary basis. Before the application, the participants were informed about the purpose of the research and the scales in line with the Informed Consent Form. The scales were administered online to the participants in a single session.

Results

Firstly, factor analysis was performed on 10 items of the scale using the Varimax method. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value (.88) showed that the data was suitable for factor analysis. The factor number decision was made by examining the eigenvalues, the explained variance ratio, the reliability values, and the graphic distribution of the eigenvalues. Without any limitation of the number of factors, the first factor analysis results in 2 factors. The first factor explained 47% of the total variance whereas second factor explained 10% of the total variance. Since the first component explained more variance in total, and the Cattell's scree test was examined.

As a result, it was decided to keep the single component for further analysis. The one-component solution explained 47.1% of the total variance. It is seen that the lowest factor load is .59 and the highest factor load is .76. The Cronbach's Alpha of internal consistency coefficient of the only factor found as .76.

The single factor structure of the scale was tested using the AMOS 26 program. Considering the modification suggestions, the model fit was achieved when the covariance was created between the items. According to the results obtained, the measurement model was found to be acceptable both for female samples [$\chi^2(32, n = 375) = 120.40, p < .000, GFI = .94, AIC = 166.40, CFI = .92, RMSEA = .08$] and for male samples [$\chi^2(33, n = 198) = 95.81, p < .000, GFI = .91, AIC = 139.81, CFI = .90, RMSEA = .09$].

Conclusion

The purpose of the present study was to investigate reliability and validity of Turkish version of Justification of Violence and Male Dominance Scale (Diaz-Aguado & Martinez, 2015). The scale measures male dominance in intimate partner relationships of adults, the violence committed by men, and the justification level of violence. The findings of the study showed that the Turkish version of the scale was valid and reliable. As a result of the reliability analysis, Cronbach's Alpha internal consistency coefficient was calculated as .86 for the whole sample, .84 for the female sample, and .87 for the male sample.

Item-total correlation analysis were conducted to determine the reliability of the scale. A significant correlation was determined between each item score with the scale total. The two-half reliability of the scale was also examined. In addition, as a proof of the validity of the scale, the significance of the gender differences in the scores was examined. The results were consistent with the relevant literature (Koskos Gürel, 2019; Yıldırım & Akgün, 2013). The level of justification of male dominance was lower in female participants than in male participants.

To support the criterion-related validity of the scale, the relationships between the justification of male dominance with the attitudes towards dating violence, ambivalent sexism and dating violence behavior levels were examined separately in male and female samples. According to the results, the justification of male dominance in both female and male samples had a positive and significant relationship with all variables. Thus, it was concluded that the criterion-related validity test results of the scale were consistent with the relevant literature (eg., Chapleau & Oswald, 2014; Işık, 2008; Sakallı Uğurlu & Akbaş Uslu, 2013).

Gender-related differences in justification of male dominance was consistent with the literature (eg., Ercan, 2009; Işık, 2008; Koskos Gürel, 2019; Kray et al., 2017; Martini & de Piccoli, 2020; Yıldırım & Akgün, 2013). It was observed that the level of justification of male dominance was higher in male participants than female participants. According to the system justification theory, society places men and women on different levels hierarchically (Jost & Banaji, 1994). For men, they see the current system as just and fair by internalizing themselves with masculine features. They identify with their own group under the direction of the ego, group, and system. For women, this is different. They renounce ego and group impulses to meet the impulses of the system. The masculine characteristics taught by the system are in any case more valuable and superior to the feminine characteristics. This superiority causes women to perceive the system as justified (Kray et al., 2017). As a result, a cycle occurs in which both gender groups justify the system and make it fair. However, with the influence of institutions, organizations, and media that defend women's rights, which have increased in intensity in recent years, the perception of women in current system is believed as wrong day by day. This may explain why the level of justification of male dominance is lower in women than in men.